

KOMENTARI OT-OPTIMA TELEKOM d.d.
(dalje u tekstu: Optima ili OT)
za javnu raspravu
Analize tržišta veleprodajnog završavanja glasovnih poziva u vlastitoj
javnoj telefonskoj mreži koja se pruža na fiksnoj lokaciji

Ovim putem OT-Optima Telekom d.d. (dalje tekstu: Optima ili OT) sukladno čl. 22 Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN 73/08., 90/11., 133/12., 80/13. i 71/14.; dalje u tekstu: ZEK), dostavlja svoje komentare na objavljeni prijedlog Odluke Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (dalje u tekstu: HAKOM), kojom se utvrđuje da je mjerodavno tržište veleprodajnog završavanja glasovnih poziva u vlastitoj javnoj telefonskoj mreži koja se pruža na fiksnoj lokaciji podložno prethodnoj regulaciji, određuju operatori sa značajnom tržišnom snagom na tržištu te im se određuju regulatorne obveze, kao i na pripadajući dokument Analize tržišta veleprodajnog završavanja glasovnih poziva u vlastitoj javnoj telefonskoj mreži koja se pruža na fiksnoj lokaciji.

Objavljenim prijedlogom Odluke HAKOM-a Optima je određena operatorom sa značajnom tržišnom snagom na tržištu veleprodajnog završavanja glasovnih poziva u vlastitoj javnoj telefonskoj mreži koja se pruža na fiksnoj lokaciji (dalje u tekstu: tržište) te su joj određene slijedeće regulatorne obveze: obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti uz obvezu objave minimalne ponude uvjeta međupovezivanja te obveza nadzora cijena.

Komentari Optime usmjereni su prvenstveno na sljedeće;

A) Izmjenu definicije reguliranih poziva

Nastavno na izmjenu definicije reguliranih poziva, Optima ističe kako pozdravlja prijedlog deregulacije cijena završavanja glasovnih poziva u mrežu operatora sa značajnom tržišnom snagom započelih sa A brojeva koji ne pripadaju nekom od nacionalnih ili EU/EEA operatora, neovisno o mreži u kojoj je poziv započeo. Naime, bez obzira na obvezu HAKOM-a da u obavljanju regulatornih poslova u najvećoj mogućoj mjeri vodi računa o mjerodavnoj pravnoj stečevini EU u području elektroničkih komunikacija te brige o razvoju unutarnjeg tržišta EU, Agencija jednako tako ima zadatak spriječiti diskriminaciju nacionalnih operatora u odnosu na operatore iz drugih država EU, a sve na dobrobit krajnjeg korisnika usluga. Također, a imajući u vidu činjenicu da je u sadašnjoj regulaciji naglasak na državi iz koje je poziv predan u mrežu nacionalnih operatora, nacionalni operatori su bili u neravnopravnom položaju u odnosu na operatore izvan EU/EEA država, čiji su veleprodajni prihodi značajno porasli od trenutka donošenja odluke u prethodnom postupku analize tržišta, u svibnju 2013. godine.

B) Uvjete IP međupovezivanja

Optima je kroz radionice u HAKOM-u na kojima se raspravljalo o uvjetima IP-IP međupovezivanja, održane u prosincu 2014. i siječnju 2015., iznijela stav o tome da implementacija novog načina međupovezivanja sa mrežom HT-a ostalim operatorima koji imaju već odobren i ostvaren pristup u svrhu međupovezivanja ne smije uzrokovati nikakve dodatne troškove u smislu opetovanog plaćanja novih jednokratnih i/ili pak mjesečnih naknada HT-u.

Naime, Optima smatra da su kapitalni i operativni troškovi za ostvarivanje IP-IP međupovezivanja i na strani HT-a i na strani Operatora podjednaki, te bi sukladno tome svaka strana trebala snositi vlastite troškove - u slučaju Optime:

- U istovjetne kapitalne troškove ulaze troškovi sučelja na usmjerivačima i/ili preklopticima, te sustavi za analizu i usmjeravanje poziva.

- U istovjetne operativne troškove ulaze troškovi testiranja međupovezivanja, te troškovi redovnog održavanja sustava.
- Dodatni kapitalni trošak na strani Optime predstavlja izvođenje vlastitih pristupnih vodova do HT lokacija predviđenih za uspostavu IP-IP međupovezivanja. Stoga, Optima i ovdje ukazuje HAKOM-u na potrebu prihvaćanja najracionalnijeg rješenja u kojem bi se uspostavljeni pristupni vodovi koristili kao dvosmjerni (za pozive od Optime prema HT-u i pozive od HT-a prema Optimi). U tom slučaju HT neće imati predmetni trošak, odnosno neće imati potrebe za obveznim izvođenjem pristupnih vodova do lokacije Optime s kojim se međupovezuje. Predloženo rješenje sukladno jest i regulatornoj obvezi transparentnosti nametnutoj HT-u, kojom je određeno kako Standardna ponuda međupovezivanja koju je HT obvezan objaviti mora biti takva da na temelju iste drugi operatori neće biti obvezni plaćati dodatne troškove, koji nisu nužni za pružanje zatražene usluge. Slijedom navedenog, a uzimajući u obzir i činjenicu da Optima od nacionalnih međupovezivanja na TDM razini jedino s HT-om ostvaruje međupovezivanje korištenjem dva odvojena voda za dolazni, odnosno odlazni promet, to je ovaj komentar Optime nužno u cijelosti usvojiti.

Opreza radi, a nastavno na naprijed izneseni stav Optime o nužnosti izbjegavanja nastanka dodatnih troškova, Optima podsjeća HAKOM na vrlo bitne činjenice vezane uz međupovezivanje s TDM mrežom HT-a koje je ostvareno u prošlosti:

1. Tijekom 2005. Optima pristupa, prema Standardnoj ponudi međupovezivanja HT-a, međupovezivanju s HT-om na regionalnoj razini, uz korištenje pristupnih vodova koje najmi od HT-a, a koje HT putem vlastite TDM backbone mreže isporučuje do regionalnih lokacija Optime. HT govorna mreža oslanja se na TDM backbone, dok se Optima NGN mreža oslanja na IP backbone. Za potrebe međupovezivanja sa HT PSTN mrežom Optima je tada investirala značajna sredstva u nabavku medijskih prilagodnika (eng. Media Gateway, dalje: MGW), uređaja koji služe za povezivanje glasovnih NGN mreža sa glasovnim PSTN mrežama, te time ostvarila povezivanje NGN mreže Optime sa PSTN mrežom HT-a.
2. Nakon 2009. Optima pristupa, prema Standardnoj ponudi međupovezivanja HT-a i pripadajućoj ponudi HT-a o uvjetima kolokacije, međupovezivanju s HT-om na lokalnoj razini. Za potrebe novih međupovezivanja Optima opet investira značajna sredstva te pristupa gradnji neophodne TDM backbone mreže (paralelno sa postojećom IP backbone mrežom) u sva četiri regionalna područja (Zagreb, Osijek, Rijeka i Split). TDM backbone mrežu čine pojedinačni E1 vodovi i SDH veze do pojedinih HT lokalnih pristupnih točaka. Optima je u cilju smanjivanja troškova završavanja poziva u HT mrežu bila prisiljena investirati značajna sredstva u međupovezivanje sa PSTN mrežom HT-a na lokalnoj razini. Napominjemo da je Optima ostvarila međupovezivanje s HT govornom mrežom na sve 72 lokalne pristupne točke, što je zahtijevalo znatna ulaganja u: projektiranja i fizička uređenja kolokacija u prostorima HT lokalnih centrala, izgradnju infrastrukture (DDF/ODF razdjelnika i kabelskih instalacija) na lokacijama lokalnih pristupnih točaka HT-a (koja ostaje u vlasništvu HT-a, te se prema „Ponudi za kolokacijske usluge HT-a za potrebe međupovezivanja“ izvodi te naplaćuje od strane HT-a), te nabavku i instalaciju aktivne TDM opreme za prijenos. Potrebno je istaknuti da je gradnja dodatne TDM backbone mreže bila potpuno nepotrebna za funkcioniranje NGN arhitekture govorne mreže, koju Optima koristi od samog početka svog rada, no Optima se prilagodila nametnutoj PSTN arhitekturi međupovezivanja.

Tako je Optima je u svrhu međupovezivanja NGN mreže Optime i PSTN mreže HT-a u prošlosti ukupno kapitalno investirala 15.200.000 kn, i to u;

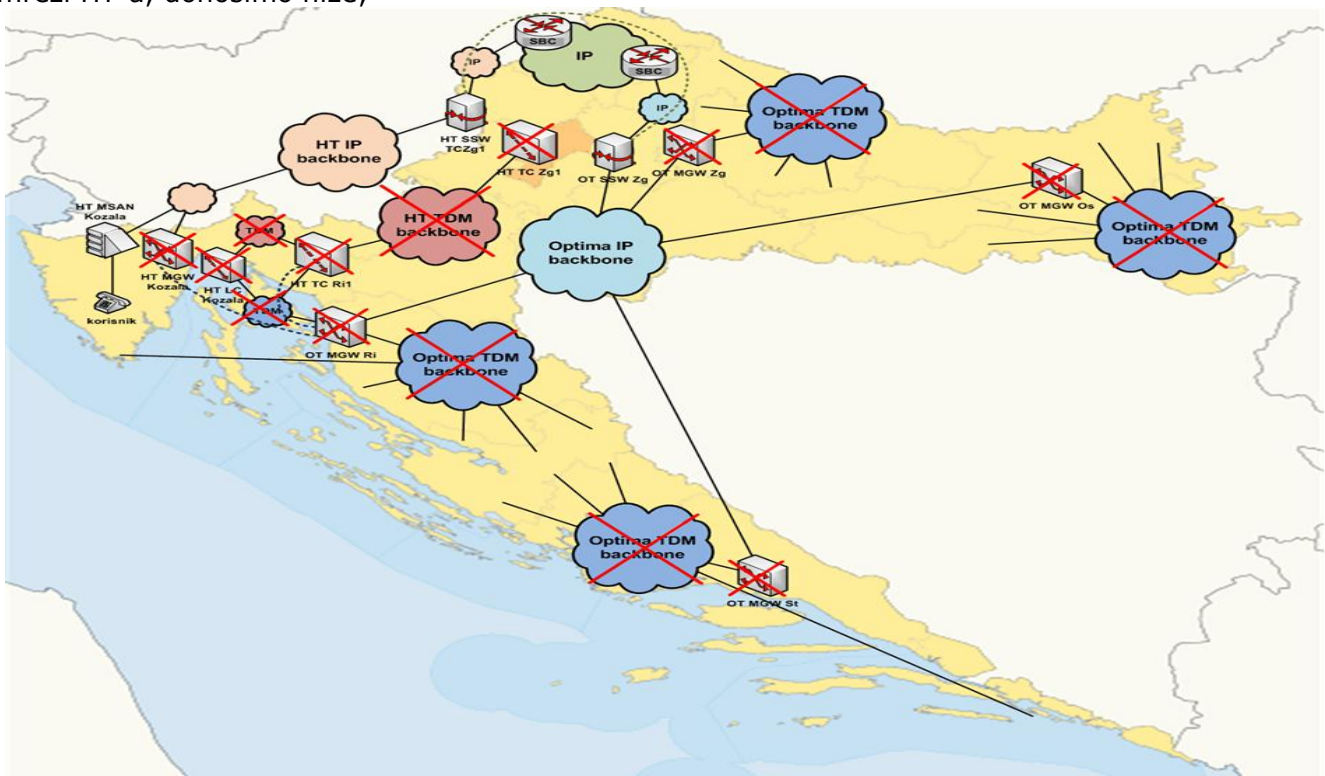
- Izgradnju vlastite prijenosne TDM mreže koju čine pojedinačni E1 vodovi i SDH veze do lokalnih pristupnih točaka (~3.500.000 kn)
- Izgradnju infrastrukture (DDF/ODF razdjelnika i kabelskih instalacija) na lokacijama lokalnih pristupnih točaka HT-a, koja ostaje u vlasništvu HT-a, te se izvodi i naplaćuje od strane HT-a (~2.200.000 kn)
- Nabavku medijskih prilagodnika MGW, uređaja koji služe za povezivanje glasovnih NGN mreža sa glasovnim PSTN mrežama (~9.500.000 kn)

Također je Optima u svrhu međupovezivanja NGN mreže Optime i PSTN mreže HT-a ukupno operativno investirala 51.500.000 kn, i to u:

1. Najam HT vodova do lokalnih centrala (09/2006-05/2011.), koji se izvode i naplaćuju od strane HT-a (~21.200.000 kn)
2. Najam HT vodova do regionalnih centrala (05/2005-05/2011.), koji se izvode i naplaćuju od strane HT-a (~21.100.000 kn)
3. Najam SVK, ODF i STM-1 sučelja do 18 lokalnih centrala (2011-2013.), što se naplaćuje od strane HT-a (~1.500.000 kn)
4. Održavanje opreme (~7.700.000 kn)

Sukladno naprijed iznesenom, odnosno sumarnim troškovima većim od **66.700.000,00 kn**, Optima drži da je HAKOM u obvezi zabraniti HT-u naplatu bilo kakvih dodatnih jednokratnih i/ili mjesečnih naknada za potrebe ostvarivanja IP-IP međupovezivanja na koje će u idućih par godina biti migrirane sve postojeće TDM veze.

Ujedno ukazujemo kako će svi Operatori za potrebe IP-IP međupovezivanja morati uložiti značajna sredstva u nove SBC (eng. *Session Border Controller*) uređaje, te u nove licence na SSW (eng. *Soft Switch*) sustavima. Ovo je uvjetovano promjenom signalizacijskog protokola međupovezivanja (SIP/IP vs ISUP(SS7)/TDM) na Class4 razini. Prikaz konačnog stanja sa TDM mrežom i popratnim sustavima (MGW, SSW), koji se gase uslijed opetovane prilagodbe NGN mreže Optime novoj IMS mreži HT-a, donosimo niže;

Dodatno, a nastavno na utvrđenu arhitekturu mreža ostalih Operatora te konačni prelazak HT-a na IMS kao NGN, vrijeme je da regulator razmotri u ovoj analizi kroz regulatornu obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže određenu HT-u, i mogućnost uvođenja jedinstvenih IP sučelja za pristup svim uslugama u mreži HT-a i kapacitetima istih. Naime, u sklopu povezivanja IP/MPLS mreže HT-a i ostalih Operatora potrebno je osigurati smanjenje troškova međupovezivanja i sa strane HT-a i sa strane Operatora. U tu svrhu Optima predlaže da se odredi obveza osiguranja jedinstvenih sučelja za povezivanje IP mreža u svrhu razmjene prometa generiranog uslugama koje se temelje na IP mreži, te se u tu svrhu osiguraju neophodni pristupni kapaciteti.

Međupovezivanje Ethernet/IP/MPLS mreže HT-a i Operatora koje se vrši u svrhu razmjene prometa veleprodajnih usluga, bi se moglo koristiti i za razmjenu VoIP prometa neovisno da li je isti generiran glasovnom uslugom ostvarenom putem IMS sustava HT-a ili se radi o prometu generiranom korištenjem veleprodajne usluge za širokopojasni pristup za govor. Također, isti ti kapaciteti mogu se koristiti i za prijenos prometa IPTV usluge, ali i prometa generiranog uslugom pristupa Internetu. Po količini prometa, trenutno većinu prometa generira usluga pristupa Internetu, usporedivo, ali nešto manje prometa generira IPTV usluga, dok govorna usluga generira neusporedivo manje prometa. Tako bi se korištenjem međupovezivanja većih kapaciteta koji su ionako nužni u svrhu razmjene Internet prometa kod širokopojasnih usluga mogli koristiti i za razmjenu IPTV i VoIP prometa. Dijeljenjem istih kapaciteta međupovezivanja za sve tri usluge, odnosno za razmjenu prometa u IP mreži, umanjili bi se i troškovi međupovezivanja.

C) Naplata usluge kolokacije

Sadašnjom regulacijom HAKOM je u sklopu regulatorne obveze transparentnosti, odredio kako minimalna ponuda međupovezivanja alternativnih operatora može sadržavati i dio u kojem će se definirati uvjeti korištenja zajedničkog prostora (kolokacija), zajedno s rokovima, uvjetima i cijenama pružanja usluge.

Predloženom regulacijom HAKOM je u sklopu regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, određene ostalim operatorima kao operatorima sa značajnom tržišnom snagom, odredio da u slučaju kada ostali operatori pružaju uslugu kolokacije HT-u ili drugim operatorima, ostali operatori imaju pravo naplatiti troškove kolokacije isključivo na načelu reciprociteta u odnosu na cijene koje HT naplaćuje drugim operatorima za istu uslugu.

Slijedom navedenog, a s obzirom da ostalim operatorima koji pružaju uslugu kolokacije HT-u, HAKOM nije predloženom regulacijom odredio regulatornu obvezu nadzora cijena usluge kolokacije, primjenom načela reciprociteta, HAKOM uslugu kolokacije opreme za međupovezivanje koju HT-u pružaju ostali operatori u vlastitom prostoru (čvorištima), neosnovano opravdava cijenom, odnosno troškovima HT-ove usluge kolokacije koju HT pruža u centralama za ULL kolokaciju.

Naime, cijena HT-ove usluge kolokacije, specifično je određena upravo u odnosu na HT u postupku analize drugog tržišta - veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji i za koju je uslugu i cijenu HAKOM HT-u odlukom u postupku te analize tržišta od dana 28. lipnja 2013. godine (Klasa: UP/I-344-01/12-03/03, UR.BROJ: 376-11/13-22) odredio regulatornu obvezu nadzora cijena i u sklopu iste obveze troškovne usmjerenosti cijene, koja je objavljena u Standardnoj ponudi HT-a za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji.

Ističemo da je člankom 56. stavak 3. ZEK-a propisano da se regulatorne obveze moraju temeljiti na prirodi utvrđenog nedostatka na tržištu, te moraju biti razmjerne i opravdane s obzirom na regulatorna načela i ciljeve iz članka 5. ZEK-a, a pri određivanju tih regulatornih obveza HAKOM

mora uzeti u obzir ulaganja operatora. Nadalje, stavkom 4. istoga članka ZEK-a propisano je da samo u iznimnim okolnostima HAKOM može odrediti operatoru sa značajnom tržišnom snagom regulatorne obveze u vezi s pristupom i/ili međupovezivanjem, koje ne proizlaze iz regulatornih obveza iz članka 58. do 64. ZEK-a. Prijedlogom Odluke nije utvrđeno koji nedostatak na tržištu opravdava regulaciju cijene usluge kolokacije koju pružaju ostali operatori, niti je takva regulacija razmjerna i opravdana, niti je HAKOM utvrdio postojanje iznimnih okolnosti koje bi opravdale regulaciju cijene usluge kolokacije po načelu reciprociteta.

Načelo reciprociteta cijene koju HT naplaćuje za usluge kolokacije za potrebe pružanja usluge izdvojenog pristupa lokalnoj petlji u odnosu na cijenu koju ostali operatori naplaćuju za uslugu kolokacije za potrebe međupovezivanja, u osnovi predstavlja određivanje regulatorne obveze nadzora cijena svim ostalim operatorima na ovom tržištu uz primjenu načela simetrije u određivanju cijena. U postupku analize tržišta veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji samo je HT određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom, a kako ostali operatori u tom postupku nisu određeni operatorima sa značajnom tržišnom snagom, ne postoji zakonska osnova propisana člankom 56. stavak 2. ZEK-a za određivanje regulatornih obveza. Simetrija u regulaciji cijena moguća je samo u slučaju kada su svi operatori na koje se primjenjuje simetrična regulacija određeni operatorima sa značajnom tržišnom snagom na istom mjerodavnom tržištu.

Osim toga, u predmetnom postupku utvrđivanja cijene usluge kolokacije za potrebe pružanja usluge izdvojenog pristupa lokalnoj petlji HAKOM je uzeo u obzir specifične troškove koje je HT imao za tu uslugu. Ako bi i bilo osnove za regulaciju cijene usluge kolokacije ostalih operatora tada bi se u posebnom postupku morali uzeti u obzir specifični troškovi ostalih operatora vezeni za pružanje usluge kolokacije za potrebe međupovezivanja.

Slijedom navedenog, a s obzirom da je predložena regulacija naplate usluge kolokacije koju pružaju ostali operatori protivna ZEK-u te je usmjerena isključivo na pokušaj naknadnog davanja pravnog temelja odlukama HAKOM-a donesenim u regulatornim sporovima radi naplate usluge kolokacije opreme za međupovezivanje, prijedlog je HAKOM-u istu ukloniti.

OT-Optima Telekom d.d.